

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi arvonimistä suoritettavasta verosta annetun lain 2 §:n muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi arvonimistä suoritettavasta verosta annettua lakia. Veroja korotettaisiin 35 prosenttia vuosien 2002–2025 kustannuskehityksen huomioon ottamiseksi muuttamalla vuodesta 2002 sovellettua veroasteikkoa. Veroasteikon alimmissa veroryhmissä korotus olisi kuitenkin suurempi, jotta vero kattaisi myös näihin ryhmiin kuuluvien arvonimien osalta riittävällä tavalla arvonimihakemusten käsittelyn viranomaiskustannukset.

Esityksellä täydennettäisiin myös veroasteikon luetteloa julkisyhteisöistä, joiden palveluksessa oleville henkilöille myönnettyistä arvonimistä peritään alempaa veroa. Luetteloon lisättäisiin hyvinvointialue ja hyvinvointiyhtymä. Lisäys olisi teknisluonteinen ja perustuisi vuoden 2023 alusta toteutettuun sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen uudistukseen (ns. hyvinvointialueuudistus). Luetteloon lisättäisiin myös Euroopan unioni ja sellainen kansainvälinen järjestö tai kansainvälinen toimielin, jonka toimintaan Suomi jäsenvaltiona osallistuu. Luetteloon tehtäisiin samalla muita täsmennyksiä alempaa verokantaa koskevan vakiintuneen soveltamiskäytännön tuomiseksi lain tasolle. Luettelo siirrettäisiin selkeyden vuoksi veroasteikosta omaksi säännöksekseen.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2026.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ	1
PERUSTELUT	3
1 Asian tausta ja valmistelu	3
2 Nykytila ja sen arviointi	3
2.1 Yleistä	3
2.2 Lainsäädäntö	4
2.3 Yleiset edellytykset ja rajoitukset arvonimen myöntämiselle sekä menettely	5
2.4 Veron määräytyminen	7
2.5 Julkisyhteisön palveluksessa olevat arvonimen saajat	9
2.6 Veron määrän tarkistaminen	10
3 Tavoitteet	11
4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset	12
4.1 Keskeiset ehdotukset	12
4.2 Pääasialliset vaikutukset	13
4.2.1 Taloudelliset vaikutukset	13
4.2.2 Ihmisiin kohdistuvat ja yhteiskunnalliset vaikutukset	15
5 Lausuntopalaute	15
6 Säännöskohtaiset perustelut	17
6.1 Veron määrän tarkistaminen	17
6.2 Julkisyhteisöjä koskevan luettelon täydentäminen	17
6.3 Lakitekninen korjaus	20
7 Voimaantulo	20
LAKIEHDOTUS	21
Laki arvonimistä suorittavasta verosta annetun lain 2 §:n muuttamisesta	21
LIITE	23
RINNAKKAISTEKSTI	23
Laki arvonimistä suorittavasta verosta annetun lain 2 §:n muuttamisesta	23

PERUSTELUT

1 Asian tausta ja valmistelu

Hallituksen esityksen valmistelu on käynnistynyt valtioneuvoston kanslian aloitteesta arvonimistä suoritettavasta verosta annetun lain (1388/2001) 2 §:n 1 momentin veroasteikon veromäärien soveltamisesta saatujen kokemusten pohjalta. Hallituksen esitys tarjoaa myös mahdollisuuden ajantasaistaa veroasteikon luetteloa julkisyhteisöistä ja tuoda luettelon soveltamiskäytäntöä lain tasolle. Samalla voidaan tehdä lakitekninen korjaus.

Hallituksen esitys on valmisteltu virkatyönä valtioneuvoston kansliassa yhteistyössä valtiovarainministeriön kanssa. Valmistelusta on annettu tietoja arvonimilautakunnalle.

Luonnos hallituksen esitykseksi lähetettiin lausunnoille 27.6.2025, ja lausuntoaika päättyi 19.8.2025. Lausuntoa pyydettiin tasavallan presidentin kanslialta, ministeriöiltä, oikeuskanslerinvirastolta, Suomen Valkoisen Ruusun ja Suomen Leijonan ritarikuntien kanslialta, Suomen Akatemialta, Suomen Pankilta, Suomen ortodoksiselta kirkolta, Helsingin yliopiston kanslerilta, Verohallinnolta, Valtiokonttorilta, Kirkkohallitukselta, Fimealta, Valviralta, Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitokselta (THL), Työterveyslaitokselta, Kansaneläkelaitokselta, Kevalta, Kuntien takauskeskukselta, aluehallintovirastoilta, hyvinvointialueilta, HUS-yhtymältä, Suomen Kuntaliitto ry:ltä, Keskuskauppakamari ry:ltä, Suomen Kotiseutuliitto ry:ltä, Elinkeinoelämän keskusliitto ry:ltä, Suomen Yrittäjät ry:ltä, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry:ltä, Valtion työmarkkinalaitos VTML:ltä, Kunta- ja hyvinvointialueuudistajat KT:ltä, Kirkon työmarkkinalaitos KiT:ltä, Akava ry:ltä, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry:ltä, STTK ry:ltä ja Eurooppalainen Suomi ry:ltä. Myös arvonimilautakunnan jäsenille tarjottiin mahdollisuus näkemysten esittämiseen. Lausuntopalautetta käsitellään tarkemmin jäljempänä esityksen jaksossa 5.

Hallituksen esityksen valmisteluasiakirjat ovat julkisessa palvelussa osoitteessa [https://valtioneuvosto.fi/hankkeet/tunnuksella VNK014:00/2025](https://valtioneuvosto.fi/hankkeet/tunnuksella/VNK014:00/2025).

2 Nykytila ja sen arviointi

2.1 Yleistä

Arvonimiä pidetään julkisena tunnustuksena kansalaiselle hänen yhteiskunnan hyväksi tekemästään työstä. Arvonimien taustalla on ajatus, että henkilölle suodaan oikeus käyttää sellaista arvonimeä, jota hänellä ei muutoin ole ja jonka myöntämisen edellytykset hän täyttää. Arvonimiin ei liity oikeuksia ja velvollisuuksia, joita liittyy vastaaviin virkanimikkeisiin. Myönnetystä arvonimesta suoritetaan valtiolle veroa. Arvonimien ohella julkisia arvonannon osoituksia ovat kunnia- ja ansiomerkit.

Arvonimijärjestelmän peruspiirteet ovat yhteydessä arvonimien historiaan. Vanhoja kunnia-arvon muotoja on ollut Suomessa käytössä jo 1500-luvulla. Aatelisarvojen tai muiden perinnöllisten arvojen myöntäminen kiellettiin vuonna 1919 annetussa Suomen hallitusmuodossa (94/1919). Mahdollisuus myöntää arvonimiä sekä kunnia- ja ansiomerkkejä sen sijaan säilytettiin. Arvonimillä on myös yhteys virka-arvoihin. Suomen autonomian aikaisessa ns. rankijärjestelmässä Suomen suuriruhtinaskunnan sotilas- ja siviilivirat oli jaettu niiden arvon mukaan neljään luokkaan, joista kuitenkin Suomessa ensimmäinen luokka oli tyhjä. Suomessa siviilivirka-arvot myönnettiin erityisinä huomionosoituksina. Vuonna 1897 annettu viimeinen Arvojärjestys Suomen suurruhtinaanmaalle (29/1897, jäljempänä *arvojärjestys*) kumottiin vuonna 1927 annetulla asetuksella (ks. HE 146/1999 vp, s. 6–7).

Suomen itsenäisyyden alussa arvonimiä myönsi valtionhoitaja. Vuoden 1919 hallitusmuodon (94/1919) voimaantulon jälkeen arvonimiä on myöntänyt tasavallan presidentti. Tehtävän on katsottu liittyvän tasavallan presidentin erityisiin perinteisiin toimivaltuuksiin ja hänen asemaansa valtion päämiehenä (ks. HE 146/1999 vp, s. 9). Tasavallan presidentti päättää yksittäistä arvonimeä tai muuta julkisen arvonnannon osoitusta koskevasta asiasta, jollei päätöksentekoa ole säädetty muun viranomaisen tehtäväksi.

Valtioneuvoston kansliasta annetun valtioneuvoston asetuksen (393/2007) 1 §:n 17 kohdan mukaan valtioneuvoston kanslian tehtäviä ovat tasavallan presidentin annettavaksi säädetyt arvonimet. Muiden ministeriöiden toimialaan kuuluvia arvonimiä, jotka tasavallan presidentti myöntää, ovat opetus- ja kulttuuriministeriön toimialalla akateemikon ja taiteen akateemikon arvonimet sekä ulkoministeriön toimialalla eräät ulkoasiainhallinnon arvonimet. Akateemikon arvonimen tasavallan presidentti myöntää Suomen Akatemian esityksestä Suomen Akatemiasta annetun lain (922/2009) nojalla. Taiteen akateemikon arvonimen tasavallan presidentti myöntää taideneuvoston esityksestä valtion taiteilija-apurahoista annetun lain (734/1969) nojalla. Ulkoasiainhallinnon arvonimistä säädetään ulkoasiainhallinnosta annetussa laissa (204/2000).

2.2 Lainsäädäntö

Arvonimistä säädettiin Suomen itsenäisyyden alkua ajoista 2000-luvun alkuun saakka osana leimaverolainsäädäntöä. Asiakirja, jolla annettiin arvonimi todellisen viran sitä seuraamatta, oli varustettava leimaverolainsäädännön mukaisesti leimalla. Tarkempia määräyksiä leimaverolakien soveltamisesta annettiin valtioneuvoston päätöksillä. Leimaveroja koskevan sääntelyn rinnalla arvonimiasioissa noudatettiin vuosikymmenten aikana muotoutuneita käytäntöjä (ks. HE 146/1999 vp, s. 7).

Nykyisin arvonimistä säädetään julkisista arvonnannon osoituksista annetussa laissa (1215/1999, jäljempänä *arvonimilaki*). Arvonimilaki tuli voimaan 1.3.2000. Lain säätämisen taustalla on samana päivänä voimaan tullut perustuslaki. Perustuslain 80 §:ään sisältyy vaatimus, jonka mukaan asetuksia voidaan antaa vain laissa säädetyin valtuuden nojalla. Arvonimilain 1 ja 2 § sisältävät valtuudet kunnia- ja ansiomerkkejä sekä arvonimiä koskevien tasavallan presidentin asetusten antamiseen. Perustuslaissa säädetään myös tasavallan presidentin ratkaisuvallasta. Perustuslain 58 §:n 1 momentin mukaan tasavallan presidentti käyttää ratkaisuvaltaansa valtioneuvoston ratkaisuehdotuksesta, jollei lailla ole toisin säädetty. Arvonimilain 2 ja 3 §:n mukaan presidentti päättää arvonimiasioista ilman valtioneuvoston ratkaisuehdotusta. Arvonimilakiin lisättiin 1.11.2021 voimaan tulleella lailla julkisen arvonnannon osoituksista annetun lain muuttamisesta (893/2021) säännökset arvonimiasioita käsittelevien viranomaisten oikeudesta käsitellä ja saada muilta viranomaisilta arvonimiasioiden käsittelyä varten tarvittavia tietoja.

Arvonimistä suoritettavasta verosta annetussa laissa (1388/2001, jäljempänä *arvonimiverolaki*) säädetään muun muassa arvonimistä suoritettavan veron (jäljempänä myös *arvonimivero*) perusteesta, veron määrästä, verovelvollisuudesta, veron määräämisestä, veron maksamisesta sekä muutoksenhausta. Arvonimiverolaki tuli voimaan 1.1.2002. Arvonimiveroon liittyviä menettelysäännöksiä on muutettu arvonimistä suoritettavasta verosta annetun lain sekä sen tiettyjen säännösten muuttamisesta annetuilla laeilla (525/2010, 797/2016, 25/2018 ja 449/2022).

Arvonimiverolaille korvattiin vuoden 1943 leimaverolain (662/1943) säännökset viranomaisten toimituskirjoista suoritettavasta leimaverosta ja kumottiin leimaverolaki siihen tehtyine muutoksineen. Leimaverolaista oli vuosien mittaan kumottu säännöksiä ja erilaisista leimaveroista oli luovuttu, minkä vuoksi kyseisestä laista oli tullut sekava ja vaikeaselkoinen

(ks. HE 195/2001 vp, s. 1). Leimaverosäännösten asteittaisella kumoamisella oli yhteys vuonna 1992 annettuun maksuperustelakiin (150/1992), jossa säädetään yleiset perusteet valtion suoritteiden maksullisuudelle ja maksujen suuruudelle. Tavoitteena oli, että viranomaiset siirtyisivät perimään toimituskirjoistaan leimaveron sijasta maksuja silloin, kun kysymyksessä ei ole fiskaalisilla perusteilla perittävä vero (ks. HE 176/1991 vp ja HE 141/1993 vp, s. 1).

Arvonimilakia ja arvonimiverolakia sovelletaan arvonimistä annetun tasavallan presidentin asetuksen (381/2000, jäljempänä *arvonimiasetus*) liitteessä lueteltuihin arvonimiin. Arvonimilakia ja arvonimiverolakia ei sovelleta ulkoasiainhallinnon virkamiehelle ulkoasiainhallinnosta annetun lain (204/2000) 28 §:n nojalla myönnettäviin arvonimiin eikä myönnettäessä akateemikon tai taiteen akateemikon arvonimi. Arvonimilaki ja arvonimiverolaki eivät myöskään koske piispojen ja tuomiokapitulien myöntämiä arvonimiä (ks. myös HE 195/2001 vp, s. 4).

Arvonimiasetuksessa säädetään arvonimien myöntämisen ja peruuttamisen edellytyksistä, arvonimiasioiden käsittelystä sekä arvonimilautakunnasta. Asetus tuli voimaan 1.5.2000. Asetusta on viimeksi muutettu 1.11.2024 voimaan tulleella tasavallan presidentin asetuksella arvonimistä annetun tasavallan presidentin asetuksen liitteen 1 muuttamisesta (560/2024, jäljempänä *vuoden 2024 muutosasetus*). Liitteen muuttamisen myötä arvonimiä, joihin arvonimilakia ja arvonimiverolakia sovelletaan, on 114. Arvonimet jakautuvat kuuteentoista ryhmään, jotka ilmentävät arvonimien välistä arvojärjestystä. Arvonimestä perittävän veron määrä kytkeytyy tähän arvojärjestykseen. Samalla toimialalla voi olla käytössä useita eri arvonimiä.

2.3 Yleiset edellytykset ja rajoitukset arvonimen myöntämiselle sekä menettely

Yleististä edellytyksistä ja rajoituksista arvonimen myöntämiselle säädetään arvonimiasetuksen 3 §:ssä. Asetuksen 3 §:n 1 momentin mukaan arvonimen saajan tulee olla erityisen ansioitunut, hyvämaineinen ja nuhteeton ja soveltua esitetyn arvonimen saajaksi. Saman säännöksen mukaan arvonimen myöntämisen yleisiä edellytyksiä arvioidaan kokonaisuutena ottaen huomioon arvonimihakemuksessa esitetyt seikat, saadut selvitykset sekä muut tiedossa olevat seikat. Henkilön ansioituneisuutta arvioidaan käytännössä paitsi suhteessa hänelle haettuun arvonimeen, myös siihen, mihin arvonimiasetuksen liitteen mukaiseen ryhmään kyseinen arvonimi kuuluu. Asetuksen 3 §:n 3 momentissa arkkiatrin arvonimen sekä ylisosiaalineuvoksen arvonimen myöntämistä rajoitetaan säättämällä, että kumpikin arvonimistä voi olla vain yhdellä elossa olevalla henkilöllä.

Arvonimien myöntämistä koskevan valtioneuvoston kanslian ohjeistuksen lähtökohtana on, että arvonimi myönnetään vain henkilölle, joka on jo täyttänyt 50 vuotta, jolloin tarvittavia ansioita on ehtinyt kertyä. Nykyisenä käytäntönä on myös, ettei arvonimeä myönnetä tietyn karenssin aikana henkilölle, jolle on myönnetty Vapaudenristin, Suomen Valkoisen Ruusun tai Suomen Leijonan ritarikunnan kunniamerkki tai jokin tasavallan presidentin myönnettäväksi kuuluva arvonimi. Vastaavasti arvonimen myöntämisestä seuraa käytännössä karenssi kunniamerkin myöntämiselle. Arvonimeä ei pääsääntöisesti myönnetä sinä kalenterivuonna, jolloin henkilö täyttää niin sanottuja tasavuotia. Näin korostetaan arvonimien myöntämistä ansioiden perusteella. Käytäntöjä ja ohjeistusta voidaan tarvittaessa mukauttaa niiden soveltamisesta saatujen kokemusten valossa.

Arvonimiasetuksen 4 §:ssä säädetään arvonimen myöntämistä koskevan esityksen tekemisestä. Tällaisen esityksen voivat arvonimiasetuksen 4 §:n 1 momentin mukaan tehdä yksityiset henkilöt tai yhteisöt. Asetuksen 3 §:n 2 momentin mukaan henkilö ei voi esittää itselleen

arvonimeä. Arvonimeä koskeva hakemus osoitetaan asetuksen 4 §:n 1 momentin mukaan tasavallan presidentille. Esitys on asetuksen 4 §:n 2 momentin mukaan tehtävä kirjallisesti.

Arvonimiverolain 1 §:n mukaan avoimesta kirjeestä, jolla tasavallan presidentti myöntää arvonimiasetuksessa tarkoitetun arvonimen, suoritetaan veroa valtiolle sen mukaan kuin kyseisessä laissa säädetään. Arvonimiverolain 3 §:n mukaan arvonimeä koskevan esityksen tekijä on velvollinen suorittamaan veron avoimesta kirjeestä. Arvonimiasetuksen 4 §:n 2 momentin 2 kohdan mukaan arvonimeä koskevaan esitykseen on liitettävä esityksen tekijän antama sitoumus arvonimestä perittävän veron suorittamisesta.

Arvonimeä koskeva esitys voi arvonimiasetuksen 7 §:n mukaan koskea myös uutta arvonimeä eli arvonimeä, joka ei sisälly asetuksen liitteeseen. Näin voidaan ottaa huomioon yhteiskunnan ja elinkeinoelämän kehittyminen. Käytännössä arvonimen esittäjän tulee esittää uudelle arvonimelle perustelut. Esityksen tulee sisältää myös asetuksen 4 §:n 2 momentin 2 kohdan mukainen maksusitoumus. Arvonimen käyttöönotto edellyttää, että arvonimi lisätään tasavallan presidentin antamalla asetuksella arvonimiasetuksen liitteeseen. Se, mihin liitteen kuudestatoista ryhmästä arvonimi päätetään sijoittaa, määrittää samalla arvonimestä suoritettavan veron määrän. Asetusmuutoksen jälkeen tasavallan presidentti voi myöntää kyseisen uuden arvonimen. Uusia arvonimiä ei oteta käyttöön kovin usein. Arvonimiasetuksen liitettä on muutettu viimeksi vuosina 2017 ja 2024 (615/2017 ja 560/2024).

Arvonimiasioiden käsittelystä säädetään arvonimiasetuksen 5 §:ssä. Valtioneuvoston kanslia voi asetuksen 5 §:n 1 momentin mukaan pyytää arvonimiesityksestä lausunnon poliisilta, Verohallinnolta, Oikeusrekisterikeskukselta sekä muilta tarpeelliseksi katsomiltaan tahoilta. Henkilöltä, jolle arvonimeä esitetään, pyydetään arvonimiasetuksen 3 §:n 2 momentin mukainen suostumus häntä koskevien salassa pidettävien tietojen pyytämiseen asetuksen 5 §:n 1 momentissa tarkoitetuilta viranomaisilta. Esitettävästä arvonimestä riippuu, miltä muilta tarpeelliseksi katsomiltaan tahoilta valtioneuvoston kanslia pyytää lausunnon.

Arvonimilain 3 §:n 1 momentin mukaan arvonimiä ja muita julkisen arvonannon osoituksia koskevien tasavallan presidentin päätösten valmistelua varten voi olla erityisiä toimielimiä. Arvonimiasetuksen 6 §:n 1 momentin mukaan arvonimiasioiden valmistelua varten valtioneuvoston kanslian yhteydessä on arvonimilautakunta, jonka puheenjohtajana toimii pääministeri. Lautakuntaan kuuluu saman säännöksen mukaan puheenjohtajan lisäksi enintään yhdeksän jäsentä, jotka nimitetään kuudeksi vuodeksi kerrallaan. Arvonimilautakunnan jäsenten tulee arvonimiasetuksen 6 §:n 3 momentin mukaan edustaa yhteiskunnallisten asioiden, kulttuurin ja elinkeinoelämän erityisen hyvää asiantuntemusta. Asetuksen 6 §:n 4 momentin mukaan arvonimilautakunta puoltaa esityksiä tasavallan presidentin hyväksyttäväksi, jos arvonimen myöntämisen edellytysten arvioidaan täyttyvän. Arvonimilautakunnalla on keskeinen rooli arvonimiesitysten valmistelussa, mikä poikkeaa perinteisestä virkavalmistelusta.

Arvonimilain 2 §:n 2 momentin mukaan tasavallan presidentti tekee päätöksen valtioneuvostossa ilman valtioneuvoston ratkaisuehdotusta. Arvonimiasetuksen 9 §:n mukaan tasavallan presidentti voi ratkaisua tehdessään poiketa arvonimilautakunnan puoltamista arvonimen saajista tai myöntää arvonimen noudattamatta arvonimiasetuksen menettelyä koskevia säännöksiä. Presidentti ei voi kuitenkaan poiketa asetuksen 4 §:n 2 momentin 2 kohdassa tarkoitetusta veron suorittamisesta koskevasta sitoumuksesta.

Käytäntönä on ollut, että arvonimilautakunta kokoontuu käsittelemään saapuneita arvonimiesityksiä kaksi kertaa vuodessa, noin puolen vuoden välein. Käsitteilyyn tulevat ne arvonimiesitykset, joista on ehditty saada lausunnot asianomaisilta tahoilta. Nopeimmillaan

esitykset pystytään käsittelemään puolessa vuodessa, mutta eri syistä käsittely voi olla pitempi. Pääministeri tai hänen sijaisensa esittelee vakiintuneesti kaksi kertaa vuodessa arvonomilautakunnan puoltamat arvonomiesitykset tasavallan presidentille, joka tekee niitä koskevat ratkaisut ilman valtioneuvoston ratkaisuehdotusta.

Arvonomiasetuksen 5 §:n 3 momentin mukaan arvonomesta annetaan toimituskirjana tasavallan presidentin avoin kirje, josta peritään veroa siten kuin arvonomiverolaissa säädetään. Arvonomiverolain 4 §:n mukaan veron avoimesta kirjeestä määrää valtioneuvoston kanslia. Lain 5 §:n mukaan vero maksetaan valtiovarainministeriön määräämään maksupaikkaan. Valtioneuvoston kanslia ilmoittaa tarvittavat maksutiedot arvonomihakemuksen yhteyshenkilölle ja toimittaa hänelle arvonomiveroa koskevan muutoksenhakuosoituksen. Oikeudesta muutoksenhakuun säädetään arvonomiverolain 7 §:ssä. Muutoksenhausta säädetään arvonomiverolain 6 §:ssä sekä oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019). Arvonomiverolain 9 § koskee veronkantolain (11/2018) säännösten soveltamista arvonomiveron osalta.

Arvonomiasetuksen 8 §:n mukaan arvonomien haltija voi menettää arvonomien, jos hänet tuomitaan yli yhden vuoden vankeusrangaistukseen.

Arvonomiasioiden valmistelun arvioidaan vaativan valtioneuvoston kansliassa vuosittain noin yhden henkilötyövuoden. Arvonomiasioista vastaavat virkamiehet huolehtivat arvonomiä koskevasta neuvonnasta, tutustuvat arvonomiesityksiin, pyytävät tarvittaessa hakijoilta lisätietoja, järjestävät arvonomiesityksiä koskevan lausuntokierroksen, kokoavat ja toimittavat aineiston arvonomilautakunnan kokouksia varten, toimivat arvonomilautakunnan sihteeristönä, valmistelevat tasavallan presidentin esittelyjä arvonomiasioissa, laativat tasavallan presidentin avoimet kirjeet ja toimittavat ne tasavallan presidentin allekirjoittamina ja sinetillä varustettuina vastaanottajille sekä suorittavat tiettyjä arvonomiveron laskuttamiseen liittyviä tehtäviä. Niin ikään arvonomiasioita koskevat valtioneuvoston kanslian hallinnonalan säädösvalmisteluasiat vaativat henkilöstövoimavaroja.

2.4 Veron määräytyminen

Arvonomista suoritettavan veron perustavoitteet ja peruspiirteet ovat muotoutuneet leimaverolainsäädännön voimassaoloaikana. Veron tavoite on fiskaalinen. Leimaverolainsäädännön soveltamisessa korostui periaate, jonka mukaan vero muodosti samalla korvauksen viranomaiselle aiheutuneista kuluista. Lisäksi vero ilmentää kunkin arvonomien arvostusta. Mitä arvokkaampana arvonomieä pidetään, sitä korkeampi vero siitä on suoritettava. Vero peritään viranomaisen toimituskirjasta, jolla arvonomi myönnetään. Vero on kertaluonteinen. Veron määräytymistä koskevat lainsäädännölliset ratkaisut ovat vaihdelleet eri aikoina.

Vuonna 1918 leimamaksusta annetun lain (177/1918) sekä vuosina 1920 ja 1921 annettujen leimaverolakien (334/1920 ja 270/1921) mukaan arvokirja, valtakirja tai muu asiakirja, jolla henkilölle annettiin nimi tai arvo, todellisen viran sitä seuraamatta, oli varustettava leimalla kyseisessä laissa säädetyin määrin. Vaadittujen leimojen määrä riippui siitä, mihin neljästätoista arvojärjestyksen mukaisesta arvoluokasta arvonomi kuului. Laeissa vahvistettiin leimojen määrä kunkin arvoluokan osalta erikseen. Niiden arvonomien osalta, jotka eivät kuuluneet mihinkään arvoluokkaan, vahvistettiin yhteinen leimavero. Arvojärjestys kumottiin asetuksella vuonna 1927.

Vuoden 1929 leimaverolaissa (413/1929) ja vuoden 1943 leimaverolaissa (662/1943) vahvistettiin enimmäis- ja vähimmäismäärä leimaverolle, joka oli suoritettava avoimesta

kirjeestä tai muusta asiakirjasta, jolla annetaan arvonimi todellisen viran sitä seuraamatta. Tarkemmat määräykset sisältyivät leimaverolain soveltamisesta vuosina 1929 ja 1943 annettuihin valtioneuvoston päätöksiin (414/1929 ja 663/1943) ja niitä muuttaneisiin päätöksiin. Valtioneuvoston päätöksissä ja niiden muutospäätöksissä lueteltiin arvonimet ja vahvistettiin leimaveron määrä kunkin arvonimen osalta leimaverolaissa säädetyissä rajoissa. Valtioneuvoston päätökset vakiinnuttivat arvonimien järjestyksen siten, että veroasteikon yläpäässä olivat arvonimet valtioneuvos ja vuorineuvos sekä alapäässä arvonimet director cantus ja director musicaes. Myönnettäessä arvonimi, jota ei mainittu leimaverolain soveltamisesta annetussa valtioneuvoston päätöksessä, määräsi valtioneuvosto arvonimeä koskevasta toimituskirjasta suoritettavan leimaveron määrän.

Voimassa olevan arvonimiverolain 1 §:n mukaan avoimesta kirjeestä, jolla tasavallan presidentti myöntää arvonimiasetuksessa tarkoitetun arvonimen, suoritetaan veroa valtiolle sen mukaan kuin kyseisessä laissa säädetään. Veron määrä vahvistetaan arvonimiverolain 2 §:n 1 momentin mukaisessa veroasteikossa (jäljempänä myös *veroasteikko*). Vero määräytyy siten laissa eikä enää sitä alemman asteisessa säädöksessä tai määräyksessä. Veroasteikossa on kuusitoista ryhmää (jäljempänä myös *veroryhmä*), joiden osalta viitataan arvonimiasetuksen liitteen kuuteentoista ryhmään. Arvonimiveron määrä määräytyy kunkin arvonimiasetuksen liitteessä mainitun 114 arvonimen osalta sen mukaan, mihin liitteen kuudestatoista ryhmästä arvonimi kuuluu.

Arvonimiverolain 2 §:n 1 momentissa viitataan arvonimiasetuksen 2 §:n liitteeseen 1. Kyseinen viittaus on säädösteknisesti vanhentunut, koska viitattu säännös on kumottu ja liitteen nimestä on poistettu järjestysnumero 1. Tämä ei kuitenkaan vaikuta lain soveltamiseen.

Arvonimiverolain 2 §:n 1 momentin veroasteikko on seuraava:

	Jos arvonimen saaja ei ole päätoimisessa virka- tai työsuhteessa taikka muussa siihen verrattavassa palvelussuhteessa valtioon, kuntaan tai kirkkoon	Jos arvonimen saaja on päätoimisessa virka- tai työsuhteessa taikka muussa siihen verrattavassa palvelussuhteessa valtioon, kuntaan tai kirkkoon
	Vero euroa	Vero euroa
Ryhmään 1 kuuluvat arvonimet	48 400	12 100
Ryhmään 2 kuuluvat arvonimet	33 300	8 300
Ryhmään 3 kuuluvat arvonimet	24 200	6 000
Ryhmään 4 kuuluvat arvonimet	19 300	4 800
Ryhmään 5 kuuluvat arvonimet	16 400	4 100
Ryhmään 6 kuuluvat arvonimet	12 000	3 000
Ryhmään 7 kuuluvat arvonimet	8 700	2 200
Ryhmään 8 kuuluvat arvonimet	6 200	1 550
Ryhmään 9 kuuluvat arvonimet	4 250	1 100
Ryhmään 10 kuuluvat arvonimet	3 300	820
Ryhmään 11 kuuluvat arvonimet	2 700	680
Ryhmään 12 kuuluvat arvonimet	1 100	270

Ryhmään 13 kuuluvat arvonimet	770	200
Ryhmään 14 kuuluvat arvonimet	640	160
Ryhmään 15 kuuluvat arvonimet	330	80
Ryhmään 16 kuuluvat arvonimet	70	50

Veroryhmissä on arvonimiasetuksen liitteen mukaisesti vähimmillään yksi arvonimi (ryhmä 15) ja enimmillään 34 arvonimeä (ryhmä 8). Veron määrä on veroasteikon mukaan korkein ”ryhmään 1 kuuluvat arvonimet” -nimisessä ryhmässä ja matalin ”ryhmään 16 kuuluvat arvonimet” -nimisessä ryhmässä. Ryhmään 1 kuuluvat arvonimet valtioneuvos ja vuorineuvos. Ryhmään 16 kuuluvat arvonimet director cantus ja director musicaes. Yksittäisen arvonimen veroryhmän muuttaminen edellyttää arvonimiasetuksen liitteen muuttamista.

Arvonimiverolain 2 §:n 2 momentin mukaan avoimesta kirjeestä, jolla myönnetään arvonimi valtion, kunnan tai kirkon palveluksesta eläkkeelle siirtyneelle henkilölle, suoritetaan samansuuruinen vero kuin avoimesta kirjeestä, jolla myönnetään arvonimi virka- tai työsuhteessa taikka muussa siihen verrattavassa palvelussuhteessa valtioon, kuntaan tai kirkkoon olevalle.

2.5 Julkisyhteisön palveluksessa olevat arvonimen saajat

Arvonimestä suoritettavan veron määrä on Suomen itsenäisyyden alusta alkaen ollut alempi, jos arvonimen saaja on valtion, kunnan tai kirkon palveluksessa. Tämä selittyy arvonimijärjestelmän historiallisilla erityispiirteillä. Arvonimien, virka-arvojen ja virkojen välillä on ollut kiinteä yhteys, jota muun muassa useat ”neuvos”-päätteiset arvonimet, virka-arvot ja virkanimikkeet ilmentävät. Arvonimiä myönnetään todellisen viran sitä seuraamatta.

Vuonna 1918 annettuun lakiin leimamaksusta (177/1918) sekä vuosien 1920 ja 1921 leimaverolakeihin (334/1920 ja 270/1921) sisältyneet taulukot arvonimistä suoritettavasta leimaverosta koskivat henkilöitä, jotka eivät olleet valtion, kirkon tai kunnan palveluksessa. Laeissa säädettiin, että jos arvonimi annetaan henkilölle, jolla on tai on ollut valtion, kirkon tai sellainen kunnan virka, johon valtion viranomaisen antaa valtakirjan, on veron määrä puolet taulukon mukaisesta määrästä.

Vuoden 1929 leimaverolain (413/1929) mukaan arvonimestä suoritettavan leimaveron enimmäismäärä ja vähimmäismäärä olivat kolmasosa veron täysimääräisestä enimmäismäärästä ja vähimmäismäärästä, jos arvonimen saajalla oli valtion, kunnan vai kirkon virka. Vuoden 1943 leimaverolain (662/1943) mukaan veron enimmäis- ja vähimmäismäärä olivat puolet veron täysimääräisestä enimmäis- ja vähimmäismäärästä, jos arvonimen saajalla oli valtion, kunnan tai kirkollinen vakinainen virka tai toimi. Vuoden 1943 leimaverolakia muutettiin vuosittain tai sitä useammin, jolloin myös prosentuaalinen suhdeluku täysimääräisen veron ja alemman veron välillä saattoi muuttua. Myös vakinaista virkaa tai toimea koskevaa mainintaa tarkistettiin vastaamaan virkasuhteiden ja työelämän muuttumista. Vuonna 1976 annetussa laissa leimaverolain väliaikaisesta muuttamisesta (37/1976) määreenä oli ”henkilö, joka on päätoimisessa virka- tai työsuhteessa taikka muussa siihen verrattavassa palvelussuhteessa valtioon, kuntaan tai kirkkoon”. Valtion, kunnan tai kirkon päätoimisessa palveluksessa ansioitunut eläkkeellä oleva henkilö ja myöhemmän sanamuodon mukaan palveluksesta eläkkeelle siirtynyt henkilö rinnastettiin leimaverolain soveltamista koskevilla valtioneuvoston päätöksissä henkilöön, joka oli edelleen valtion, kunnan tai kirkon

palveluksessa. Verolle oli eläkkeelle siirtyneiden henkilöiden osalta vahvistettu vähimmäismäärä. Tällaisesta vähimmäismäärästä kuitenkin luovuttiin.

Voimassa olevan arvonimiverolain 2 §:n 1 momentin veroasteikossa on kaksi saraketta siten, että ensimmäisessä sarakkeessa vahvistetaan täysimääräisen veron määrä ja toisessa sarakkeessa alemman veron määrä. Ensimmäisen sarakkeen mukainen vero peritään, jos arvonimen saaja ei ole päätoimisessa virka- tai työsuhteessa taikka muussa siihen verrattavassa palvelussuhteessa valtioon, kuntaan tai kirkkoon. Vero peritään toisen sarakkeen mukaisesti, jos arvonimen saaja on päätoimisessa virka- tai työsuhteessa taikka muussa siihen verrattavassa palvelussuhteessa valtioon, kuntaan tai kirkkoon. Alemman veron määrä on keskimäärin 25 prosenttia täysimääräisestä verosta. Esimerkiksi ryhmässä 1 täysimääräisen veron määrä on 48 400 euroa ja alemman veron määrä on 12 100 euroa. Ryhmässä 16 täysimääräinen vero on kuitenkin 70 euroa ja alempi vero on 50 euroa eli alempi vero on noin 70 prosenttia täysimääräisestä verosta. Veroasteikon kahta saraketta koskevaa vakiintunutta soveltamiskäytäntöä kuvataan esityksen jaksossa 6.2.

Vertailuna todettakoon, että ritarikuntien kunniamerkit jakautuvat valtion maksamiin ja yksityisten maksamiin (ks. myös asetus Suomen Leijonan ritarikunnan perustamisesta (747/1942) ja Suomen Valkoisen Ruusun ritarikunnan ohjesääntö 16.5.1919). Lunastusmaksuja ei peritä valtion kirjanpitoyksikön, viraston tai laitoksen taikka talousarvion ulkopuolella olevan valtion rahaston virkamiehen tai työntekijän kunniamerkistä eikä mitaleista. Valtion talousarviosta annetun lain (423/1988) 12 a §:n (1096/2009) mukaan kirjanpitoyksiköitä ovat tasavallan presidentin kanslia ja ministeriöt sekä toiminnallisesti ja taloudellisesti tarkoituksenmukaisena kokonaisuutena virastot, laitokset ja muut toimielimet. Ulkomaalainen saa kunniamerkin lunastuksetta. Kunniamerkkien maksullisuuden perusteita muutettiin 1.1.2018 voimaan tulleella tasavallan presidentin asetuksella Suomen Leijonan ritarikunnan perustamisesta annetun asetuksen 14 §:n muuttamisesta (134/2008). Aiemmin kaikille maksuttomiin kuuluneet ansioristit muutettiin tuolloin myös maksullisiksi. Vuosittain annetaan noin 5 000 kunniamerkkiä, joista vajaat 2 000 on kaikille maksuttomia mitaleja.

2.6 Veron määrän tarkistaminen

Viranomaisten toimituskirjoista suoritettavia leimaveroja tarkistettiin leimaverolainsäädännön voimassa ollessa säännönmukaisesti muuttamalla leimaverolakia ja leimaverolain soveltamisesta annettuja valtioneuvoston päätöksiä. Korotukset saattoivat koskea kaikkia eri toimituskirjatyyppisiä tai vain osaa niistä. Korotusten suuruus saattoi vaihdella sen mukaan, minkä tyyppisestä tai kuinka pitkästä toimituskirjasta oli kyse. Leimaverolakien ja niiden muuttamisesta annettujen lakien esitöissä veron määrien korotuksia perusteltiin erityisesti valtion talouden tilanteella, rahanarvon muuttumisella, hintatason ja elinkustannusten nousemisella sekä toimituskirjoihin liittyvällä kustannusvastaavuuden tavoitteella. Arvonimiä koskevien toimituskirjojen osalta leimaverojen korotukset saattoivat koskea kaikkia arvonimiä tai vain osaa niistä. Yksittäisiä arvonimiä koskevia leimaveroja on saatettu korottaa kyseisen arvonimen arvostuksen nostamiseksi tai tiettyjen arvonimien keskinäisen arvojärjestyksen tarkistamiseksi. Korotusten suuruus on voinut vaihdella eri arvonimien välillä. Korotukset ovat myös voineet vaikuttaa veroasteikon ensimmäisen sarakkeen ja toisen sarakkeen mukaisten verojen väliseen prosentuaaliseen eroon. Korotukset ovat tapahtuneet kulloinkin voimassa olevan leimaverosäätelyn mukaisesti joko muuttamalla leimaverolakia tai sen soveltamisesta annettuja valtioneuvoston päätöksiä. Korotusten yhteydessä on tehty myös pyöristyksiä.

Korotusten suuruus on vaihdellut eri aikoina. Esimerkiksi itsenäisyyden alkuaikoina korotukset saattoivat olla varsin suuria. Maltillisempia tarkistuksia on tehty esimerkiksi 1980-luvulla, joskin korotusten aikaväli on voinut olla pieni. Vuonna 1987 toimituskirjoista suoritettavien

leimaverojen määriä korotettiin, jotta toimituskirjojen antamisesta aiheutuneet kustannukset eivät olisi korkeammat kuin niistä suoritettava leimavero (HE 61/1987 vp). Hintatason arvioitiin nousseen vuodesta 1984 vuoteen 1987 noin 20 prosenttia. Leimaveron määriä ehdotettiin korotettaviksi kuitenkin vain keskimäärin 10 prosentilla. Leimaveron perimisen helpottamiseksi markkamäärät ehdotettiin pyöristettäväksi ylöspäin täyteen markkaan tai kymmeneen markkaan. Vuotta myöhemmin tehtiin 10 prosentin lisäkorotus (HE 117/1988 vp). Vuonna 1992 muista toimituskirjoista kuin passista suoritettavien leimaverojen määriä korotettiin 10 prosentilla. Samalla verojen määriä pyöristettiin ylöspäin. Esillä oli myös vaihtoehto, jossa rahanarvon aleneminen olisi otettu täysimääräisemmin huomioon. Suuremmasta veron määrän korotuksesta kuitenkin luovuttiin, koska sen pelättiin vauhdittavan inflaatiota (VaVM 30/91 vp). Arvonimistä suoritettavia leimaveroja on voitu korottaa myös leimaverolain soveltamisesta annetuissa valtioneuvoston päätöksissä leimaverolaissa vahvistettujen enimmäis- ja vähimmäismäärien rajoissa. Esimerkiksi vuonna 1988 tehtiin eri arvonimien osalta keskimäärin 40 prosentin korotuksia (ks. valtioneuvoston päätös leimaverolain soveltamisesta annetun valtioneuvoston päätöksen 4 §:n muuttamisesta (733/1988)).

Säädettäessä arvonimiverolaki vuonna 2001 lain 2 §:n 1 momentin veroasteikon mukaiset veromäärät määräytyivät siten, että veromääriä korotettiin noin 15 prosentilla suhteessa vuoteen 1992, jolloin arvonimistä suoritettavien leimaverojen määrää oli tarkistettu viimeksi. Tämän suuruisen korotuksen katsottiin lain esitöissä vastaavan elinkustannusindeksin muutosta vuodesta 1992. Lisäksi vuoden 2002 alusta siirryttiin käyttämään rahayksikkönä euroa, minkä vuoksi markkamäärät muunnettiin euroiksi käyttäen euron kurssia 5,94573 suhteessa markkaan. Näin saadut määrät pyöristettiin ylös- tai alaspäin (ks. HE 195/2001 vp, s. 3).

Arvonimiveron määrää ei ole tarkistettu arvonimiverolain voimaantulon jälkeen 1.1.2002. Kustannus- ja ansiotasoindeksit ovat kohonneet olennaisesti vuosina 2002–2025. Lisäksi kolmessa alimmassa arvonimiasetuksen liitteen mukaisessa ryhmässä eli ryhmissä 14–16 arvonimiveron määrä on matala suhteessa arvonimihakemusten käsittelyn viranomaiskustannuksiin. Vaikka arvonimiä koskevista leimaveroista luovuttiin leimaverolain (662/1943) kumoamisen yhteydessä ja arvonimistä suoritettavat verot siirrettiin maksuperusteesäntelyn sijaan arvonimiverolakiin, ei ajatus siitä, että viranomaisten toimituskirjoista korvataan niistä viranomaisille aiheutuvat kustannukset, ole menettänyt arvonimien osalta merkitystään. Koska arvonimiveroon sisältyy myös ajatus viranomaiselle suoritettavasta korvauksesta, on keskustelua käyty siitä, olisiko verosta mahdollista eriyttää lainsäädäntömuutoksella erillinen käsittelymaksu. Käsittelymaksun käyttöönottoa ei ole kuitenkaan pidetty tarkoituksenmukaisena muun muassa siksi, että kahdesta rinnakkaisesta menettelystä aiheutuisi hallinnollista taakkaa.

3 Tavoitteet

Esityksen tavoitteena on tarkistaa arvonimiverolain 2 §:n 1 momentin veroasteikkoa lain voimaantulon 1.1.2002 jälkeen tapahtuneen yleisen kustannuskehityksen huomioon ottamiseksi. Samalla pyritään varmistamaan, että arvonimivero kattaa veroasteikon alimpiin ryhmiin kuuluvien arvonimien osalta riittävällä tavalla arvonimihakemuksen käsittelyn viranomaiskustannukset. Veroasteikon tarkistaminen pyritään toteuttamaan tavalla, jossa arvonimet säilyvät sekä julkisyhteisöjen että yksityishenkilöiden ja yksityisoikeudellisten yhteisöjen näkökulmasta varteenotettavana tapana hakea julkista tunnustusta henkilöille, jotka ovat erityisen ansioituneita ja jotka täyttävät muut arvonimien myöntämisedellytykset.

Esityksen tavoitteena on myös ajantasaistaa arvonimiverolain 2 §:n 1 momentin veroasteikon toisen sarakkeen luettelo julkisyhteisöistä, joiden palveluksessa olevien henkilöiden saamien arvonimien osalta sovelletaan kyseisen sarakkeen mukaista alempaa verokantaa, vastaamaan

1.1.2023 käyttöön otettua hyvinvointialueuudistuksen mukaista uutta järjestämisvastuurakennetta. Uudistuksen yhteydessä perustetut hyvinvointialueet sekä hyvinvointiyhtymät lisättäisiin luetteloon. Kansainvälistymiskehityksen sekä Suomen jäsenyyden Euroopan unionissa huomioon ottamiseksi luetteloon lisättäisiin myös Euroopan unioni ja sellainen kansainvälinen järjestö tai kansainvälinen toimielin, jonka toimintaan Suomi jäsenvaltiona osallistuu. Samalla luetteloon tehtäisiin muita täsmennyksiä alemmaa verokantaa koskevan vakiintuneen soveltamiskäytännön tuomiseksi lain tasolle. Näin vahvistettaisiin veroasteikon soveltamisen ennakoitavuutta. Tavoitteena on niin ikään selkeyttää lain 2 §:n rakennetta.

Esitys tarjoaa myös mahdollisuuden lakiteknisen korjauksen tekemiseen.

4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset

4.1 Keskeiset ehdotukset

Esityksessä ehdotetaan, että arvonimiverolain 2 §:n 1 momentin veroasteikon mukaisten arvonimiverojen määriä korotetaan yleisen kustannuskehityksen huomioon ottamiseksi. Veron määrää tarkistettaisiin kaikissa veroasteikon kuudessatoista ryhmässä, joihin arvonimiasetuksen liitteessä mainitut 114 arvonimeä kuuluvat. Veron määrän tarkistus koskisi sekä veroasteikon ensimmäisen sarakkeen mukaista täysimääräistä verokantaa että veroasteikon toisen sarakkeen mukaista alemmaa verokantaa. Veron määrää korotettaisiin noin 35 prosenttia kolmentoista korkeimman veroryhmän eli ryhmien 1–13 osalta. Kolmessa alimmassa veroryhmässä eli ryhmässä 14–16 korotus olisi tätä suurempi, jotta vero kattaisi myös näihin ryhmiin kuuluvien arvonimien osalta riittävällä tavalla arvonimihakemusten käsittelyn viranomaiskustannukset. Korotus ei kuitenkaan olisi näissä ryhmissä euromääräisesti suuri. Samalla tehtäisiin pyöristyksiä.

Veroasteikon sarakkeiden otsikot muutettaisiin selkeyden vuoksi muotoon ”I veroluokka” ja ”II veroluokka”. Otsikkokenttien sisältö, jossa määritellään, kumman sarakkeen mukaisesti avoimesta kirjeestä suoritetaan veroa, siirrettäisiin muokattuna arvonimiverolain 2 §:n 2 momenttiin.

Arvonimiverolain 2 §:n 1 momentin veroasteikko muutettaisiin seuraavasti:

	I veroluokka	II veroluokka
	Vero euroa	Vero euroa
Ryhmään 1 kuuluvat arvonimet	65 000	16 000
Ryhmään 2 kuuluvat arvonimet	45 000	11 000
Ryhmään 3 kuuluvat arvonimet	33 000	8 000
Ryhmään 4 kuuluvat arvonimet	26 000	7 000
Ryhmään 5 kuuluvat arvonimet	22 000	6 000
Ryhmään 6 kuuluvat arvonimet	16 000	4 000
Ryhmään 7 kuuluvat arvonimet	12 000	3 000
Ryhmään 8 kuuluvat arvonimet	8 000	2 000
Ryhmään 9 kuuluvat arvonimet	6 000	1 500
Ryhmään 10 kuuluvat arvonimet	4 500	1 100

Ryhmään 11 kuuluvat arvonimet	3 600	900
Ryhmään 12 kuuluvat arvonimet	1 500	500
Ryhmään 13 kuuluvat arvonimet	1 000	350
Ryhmään 14 kuuluvat arvonimet	800	300
Ryhmään 15 kuuluvat arvonimet	500	250
Ryhmään 16 kuuluvat arvonimet	300	200

Lisäksi arvonimiverolain 2 §:n 1 momenttiin tehtäisiin lakitekkinen korjaus poistamalla siitä viittaus arvonimiasetuksen 2 §:n liitteeseen 1. Arvonimiasetuksen 2 § on kumottu tasavallan presidentin asetuksella arvonimistä annetun tasavallan presidentin asetuksen muuttamisesta (478/2020) ja arvonimiasetuksen liitteen nimestä on poistettu järjestysnumero 1 tasavallan presidentin asetuksella arvonimistä annetun tasavallan presidentin asetuksen liitteen 1 muuttamisesta (560/2024).

Esityksessä ehdotetaan myös, että luetteloa julkisyhteisöistä, joiden päätoimisessa palveluksessa olevien henkilöiden saamien arvonimien osalta veroa peritään veroasteikon toisessa sarakkeessa vahvistetun alemman verokannan mukaisesti, täydennettäisiin. Luettelo ei olisi tyhjentävä. Luettelossa mainitaan nykyisin valtio, kunta ja kirkko. Sen soveltamiskäytäntö on ollut väljä.

Luetteloon lisättäisiin hyvinvointialue ja hyvinvointiyhtymä. Luetteloon sisällytettäisiin niin ikään Euroopan unioni ja sellainen kansainvälinen järjestö tai kansainvälinen toimielin, jonka toimintaan Suomi jäsenvaltiona osallistuu. Samalla luetteloa päivitetäisiin vakiintuneen soveltamiskäytännön tuomiseksi lain tasolle. Luetteloon lisättäisiin valtion virastot ja sen laitokset, Ahvenanmaan maakunta, kuntayhtymä, itsenäinen julkisoikeudellinen laitos, säätiö tai rahasto sekä sellainen eläkelaitos, eläkesäätiö tai eläkekassa, joka on perustettu julkisyhteisöjen palveluksessa olevia varten, yliopistolaissa (558/2009) tarkoitettu yliopisto sekä ammattikorkeakoululaissa (932/2014) tarkoitettu ammattikorkeakoulu. Kirkkoa koskeva maininta korvattaisiin maininnalla Suomen evankelis-luterilaisesta kirkosta ja Suomen ortodoksisesta kirkosta.

Koska luettelo piteneisi, sen säilyttäminen arvonimiverolain 2 §:n 1 momentin veroasteikon otsikkokentässä olisi epätarkoituksenmukaista. Luettelo siirrettäisiin lain 2 §:n 2 momenttiin, jossa nykyisin säädetään alemman verokannan soveltamisesta avoimeen kirjeeseen, jolla myönnetään arvonimi valtion, kunnan tai kirkon palveluksesta eläkkeelle siirtyneelle henkilölle. Lain 2 §:n 2 momentin sujuvuuden parantamiseksi säännöksen teksti korvattaisiin kokonaisuudessaan uudella tekstillä.

4.2 Pääasialliset vaikutukset

4.2.1 Taloudelliset vaikutukset

Arvonimistä suoritettavan veron korottamisella voidaan arvioida olevan välittömiä vaikutuksia valtion tuloihin. Vaikutukset riippuvat kuitenkin paljolti siitä, miten korotukset vaikuttavat arvonimihakemusten määrään yleisesti ja miten korotukset vaikuttavat kutakin arvonimeä koskevien hakemusten määrään. Veron määrän tarkistukset on pyritty esittämään vahvistettaviksi tasolle, jossa arvonimet säilyvät sekä julkisyhteisöjen että yksityishenkilöiden ja yksityisoikeudellisten yhteisöjen näkökulmasta varteenotettavana tapana hakea julkista

tunnustusta henkilöille, jotka ovat erityisen ansioituneita ja jotka täyttävät muut arvonimien myöntämisedellytykset. Tätä tavoitetta tukee myös se, että arvonimiasetuksen liitteeseen lisättiin vuoden 2024 muutosasetuksella uusia arvonimiä yhteiskunnan ja elinkeinoelämän kehityksen huomioimiseksi.

Vuosina 2020–2024 arvonimiesityksiä on tehty vuosittain noin 100:sta noin 200:aan. Vuosina 2020–2024 tasavallan presidentti on myöntänyt keskimäärin 130–150 arvonimeä vuodessa. Lukumäärässä on mukana myös kyseistä ajanjaksoa aiempina vuosina tehtyjä arvonimiesityksiä, joiden käsittely on vaatinut tavanomaista enemmän aikaa esimerkiksi lisäselvitystarpeen vuoksi ja joita arvonimilautakunta on puoltanut tasavallan presidentille vasta saatuaan tarpeelliset lisäselvitykset.

Vuosien 2020–2024 arvonimiveron kokonaiskertymä valtiolle on ollut 4 316 200 euroa eli keskimääräinen vuosittainen kertymä on ollut runsaat 860 000 euroa (valtion talousarvion momentti 11.19.09, Muut verotulot). Noin puolet arvonimistä on myönnetty henkilöille, joiden osalta arvonimiverolain 2 §:n 1 momentin veroasteikon toisen sarakkeen soveltamisedellytykset täyttyvät. Tämä vastaa verokertymästä runsasta 13 prosenttia. Arvonimiveron kokonaiskertymää valtiolle ei voida pitää erityisen merkittävänä. Kertymä on ollut laskusuuntainen. Toisaalta vuoden 2024 muutosasetuksella arvonimiasetuksen liitteeseen lisättiin kahdeksan uutta arvonimeä, joiden osalta ei ole vielä juurikaan syntynyt soveltamiskäytäntöä. Samalla käytöstä poistettiin arvonimiä, joita ei ollut haettu eikä myönnetty pitkään aikaan.

Merkittävä osa arvonimiverosta kertyy veroryhmiin 2, 7 ja 8 kuuluvien arvonimien myöntämisestä. Veroryhmän 2 osalta tämä selittyy sillä, että ryhmään kuuluu viisitoista arvonimeä, arvonimivero on korkea ja suurimman osan arvonimen saajista osalta vero määrätään arvonimiverolain 2 §:n 1 momentin veroasteikon ensimmäisen sarakkeen mukaisesti täysimääräisenä. Erityisen paljon hakemuksia esitetään kauppaneuvoksen ja teollisuusneuvoksen arvonimien myöntämiseksi ja kyseisiä arvonimiä myös myönnetään varsin paljon. Tarkistuksen myötä arvonimivero nousisi tässä ryhmässä täysimääräisen veron osalta 33 300 eurosta 45 000 euroon ja alennetun veron osalta 8 300 eurosta 11 000 euroon. Veroryhmään 7 kuuluu kaksikymmentäkaksi arvonimeä ja ryhmään 8 kolmekymmentäneljä. Vaikka arvonimivero on ryhmissä 7 ja 8 selvästi ylimpiä ryhmiä matalampi, on kertymä merkittävä, koska ryhmiin 7 ja 8 kuuluvia arvonimiä haetaan ja myönnetään varsin paljon. Arvonimiveron määrä nousisi ryhmässä 7 täysimääräisen veron osalta 8 700 eurosta 12 000 euroon ja alennetun veron osalta 2 200 eurosta 3 000 euroon. Vastaavasti ryhmässä 8 täysimääräinen vero nousisi 6 200 eurosta 8 000 euroon ja alennettu vero 1 550 eurosta 2 000 euroon.

Olettaen, ettei arvonimiä koskevien hakemusten ja myönnettävien arvonimien määrässä eikä arvonimien välisessä jakaumassa tapahdu olennaisia muutoksia suhteessa vuosiin 2020–2024, olisi arvonimiveron kertymä uusilla veron määrillä laskettuna viideltä vuodelta runsaat 5 800 000 euroa eli vuosittain keskimäärin runsaat 1 160 000 euroa. Vuosittainen laskennallinen lisäys valtion verokertymään suhteessa nykytilaan olisi tällöin noin 300 000 euroa. Jos veron tarkistaminen vaikuttaisi arvonimihakemusten määrään ja jos myönnettyjen arvonimien määrä tämän johdosta laskisi 10 prosenttia, olisi viiden vuoden kertymä laskennallisesti runsaat 5 170 000 euroa ja vuosittainen kertymä runsaat 1 034 000 euroa. Vuosittainen laskennallinen lisäys valtion verokertymään olisi tässä tapauksessa noin 174 000 euroa. Jos myönnettyjen arvonimien määrä laskisi 20 prosenttia, olisivat vastaavat laskennalliset kertymät runsaat 4 620 000 ja runsaat 924 000 euroa. Vuosittainen laskennallinen lisäys valtion verokertymään olisi tällöin noin 64 000 euroa. Myönnettävien arvonimien määrää ja jakaumaa eri veroryhmien sekä kahden eri veroasteikon välillä ei ole kuitenkaan mahdollista arvioida ennakolta luotettavasti.

Lisäksi kokemusta siitä, miten vuonna 2024 tapahtunut kahdeksan uuden arvonimen käyttöönotto vaikuttaa arvonimiesitysten kokonaismäärään, ei ole vielä juurikaan ehtinyt kertyä. On myös muistettava, että valtio on toisaalta joissakin tapauksissa arvonimen hakija ja maksaja. Käytännössä kullakin arvonimien hakukierroksella arvonimiä myönnetään henkilöille, joiden osalta arvonimiveron suorittaa jokin valtion kirjanpitoyksikkö.

Arvonimiveron tarkistamisen vaikutukset valtion tuloihin voivat konkretisoitua aikaisintaan lain voimaantuloa seuraavana vuonna eli vuonna 2027. Tämä johtuu arvonimiesitysten käsittelyn aikataulusta ja kestosta, jota on kuvattu edellä esityksen jaksossa 2.3, sekä arvonimiveron perimisen aikataulusta. On todennäköistä, että kuluu vuosia ennen kuin kaikki ennen lain voimaantuloa saapuneet hakemukset on käsitelty.

Arvonimistä suoritettavan veron korottaminen ei vaikuta tuloverotukseen. Sitä, että henkilö vastaanottaa arvonimen, josta suoritettavan veron arvonimen hakija maksaa, ei katsota veronalaiseksi tuloksi.

Arvonimistä suoritettavan veron tarkistamisesta ei aiheudu merkittäviä hallinnollisia kustannuksia.

Arvonimiveron tarkistaminen voi vaikuttaa niiden tahojen käyttäytymiseen, jotka hakevat arvonimiä ja antavat arvonimiä koskevia maksusitoumuksia. Veron tarkistaminen voi kasvattaa sellaisten yritysten, yksityisoikeudellisten yhdistysten ja yksityishenkilöiden sekä julkisyhteisöjen menoja, jotka suorittavat niiden esityksestä myönnetystä arvonimesta arvonimiveron. Arvonimien esittäminen perustuu aina vapaaseen harkintaan eikä veron tarkistusten vaikutuksia ole mahdollista ennakoita ja arvioida luotettavalla tavalla. Vaikutukset riippuvat kunkin tahon taloudellisesta tilanteesta ja muista olosuhteista. Huomionarvoista kuitenkin on, että julkisyhteisöjen esittämät arvonimihakemukset ovat kohdistuneet yritysten esittämää hakemuksia harvemmin arvonimiasetuksen liitteen korkeimpiin ryhmiin kuuluviin arvonimiin.

4.2.2 Ihmisiin kohdistuvat ja yhteiskunnalliset vaikutukset

Arvonimiverojen tarkistamisessa on pyritty ottamaan huomioon tarve säilyttää korotukset kohtuullisina arvonimien esittäjien kannalta. Samalla korotukset on haluttu pitää tasolla, jolla ne eivät vaikuttaisi merkittävästi arvonimihakemusten kokonaismäärään. Tavoitteena on ollut, että arvonimet säilyvät sekä julkisyhteisöjen että yksityishenkilöiden ja yksityisoikeudellisten yhteisöjen näkökulmasta vartenotettavana tapana hakea julkista tunnustusta henkilöille, jotka ovat erityisen ansioituneita ja jotka täyttävät muut arvonimien myöntämisedellytykset. Arvonimiasetuksen muuttaminen lisäämällä sen liitteeseen vuoden 2024 muutosasetuksella uusia arvonimiä yhteiskunnan ja elinkeinoelämän kehityksen huomioimiseksi tukee tätä tavoitetta.

Arvonimiverojen korotuksissa on myös kiinnitetty huomiota yhdenvertaisuuteen. Korotukset on pyritty kohdistamaan mahdollisimman tasaisesti eri arvonimiryhmiin. Se, että kolmessa alimmassa arvonimiasetuksen liitteen mukaisessa ryhmässä korotus on muita ryhmiä prosentuaalisesti korkeampi, ei muuta tätä arviota. Kyseisistä arvonimistä perittävät verot säilyvät kuitenkin euromääriltään maltillisina. On myös syytä todeta, että korotukset kohdistuvat sekä täysimääräiseen että alennettuun verokantaan.

Arvonimiveron korottaminen voi kuitenkin käytännössä vaikuttaa siihen, mihin arvonimiin hakemukset kohdistuvat. Tietyillä aloilla on käytössä useita arvonimiä. Kuten edellä esityksen jaksossa 2.1 on esitetty, arvonimet ovat arvokas ja perinteikäs tapa osoittaa henkilölle julkista

tunnustusta hänen yhteiskunnan hyväksi tekemästään työstä. Arvonimen myöntäminen tehdään kokonaisharkinnan pohjalta. Päätöksen tekee tasavallan presidentti ilman valtioneuvoston ratkaisuehdotusta. Kenelläkään ei ole subjektiivista oikeutta arvonimeen. Arvonimestä ei seuraa arvonimen saajalle oikeuksia eikä velvollisuuksia. Kunnia- ja arvomerkkeihin liittyy julkisina arvonnannon osoituksina samantapaisia erityispiirteitä. Kyse ei ole yksityisen oikeuksia ja etuja koskevista ratkaisuista (ks. myös PeVM 8/1999 vp ja KHO 2010:68).

Arvonimiasetuksen liitteeseen lisättiin vuoden 2024 muutosasetuksella uusia arvonimiä naisenemmistöisille aloille. Uusilla arvonimillä pyritään edistämään sukupuolten tasa-arvon toteutumista arvonimiasioissa. Arvonimiverojen korotukset eivät ole ristiriidassa tasa-arvon edistämisen tavoitteen kanssa.

5 Lausuntopalaute

Hallituksen esitys oli lausuntokierroksella lausuntopalvelu.fi-sivuston kautta 27.6.–19.8.2025. Lausunto pyydettiin 69 taholta. Lausuntoja saapui 22. Lausunnon antoivat tasavallan presidentin kanslia, sisäministeriö, puolustusministeriö, valtiovarainministeriö, maa- ja metsätalousministeriö, liikenne- ja viestintäministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö, ympäristöministeriö, Suomen Valkoisen Ruusun ja Suomen Leijonan ritarikuntien kanslia, Helsingin yliopiston kansleri, Verohallinto, Valtiokonttori, Kirkkohallitus, Valvira, Terveystieteiden tutkimuskeskus (THL), Kainuun hyvinvointialue, HUS-yhtymä, Keskuskauppakamari ry, Suomen Kotiseutuliitto ry, Elinkeinoelämän keskusliitto ry, Suomen Yrittäjät ry, Akava ry ja Vapaa-ajattelijain liitto ry. Oikeusministeriö ilmoitti, ettei se lausu asiassa.

Lausuntopalautteessa enimmäkseen puollettiin esitystä. Näkemyksiä esitettiin sekä arvonimiveron määrän tarkistuksen suuruudesta että hyvinvointialueiden lisäämisestä luetteloon julkisyhteisöistä, joiden palveluksessa oleville henkilöille myönnettyistä arvonimistä peritään alempaa veroa.

Tasavallan presidentin kanslia katsoi, että esitetty veronkorotus olisi kertaluonteisena merkittävä (35 prosenttia), mutta että sitä voidaan pitää perusteltuna, koska lainmuutoksen yhteydessä pyritään ottamaan huomioon kustannuskehitys vuodesta 2002 lähtien. Valtiovarainministeriö piti ehdotusta tarpeellisenä ja kannatettavana. Taloudellisten vaikutusten osalta esityksen perusteluista voisi kuitenkin harkita täsmennettäväksi siten, että niistä kävisi suoremmin ilmi esityksen arvioitu vaikutus valtion verotuloihin. Perusteluissa olisi myös hyvä todeta, että valtio on joissakin tapauksissa veron maksaja. Liikenne- ja viestintäministeriö piti ehdotettua muutosta perusteltuna huomioiden veron pysyminen muuttumattomana euron käyttöönotosta alkaen ja samana aikana tapahtunut rahan arvon muutos. Akava katsoi, että arvonimien hinta on jäänyt pahasti jälkeen yleisestä hinta- ja kustannuskehityksestä ja että veronkorotuksen tulee olla paljon suurempi, vähintään toteutunutta kuluttajahintojen nousua vastaava eli noin 50 prosenttia. Lisäksi Akava ehdotti, että arvonimiveroa korotettaisiin vastaisuudessa säännöllisesti vuosittain esimerkiksi toteutuneen kuluttajahintaindeksin tai ansiotasoindeksin muutoksen perusteella. Suomen Kotiseutuliitto ry piti veromuutoksen lähtökohtia hyvinä, mutta katsoi, että joidenkin arvonimien osalta vero nousisi kohtuuttoman korkeaksi. Esimerkiksi kotiseutuneuvoksen arvosta, joka myönnetään nimenomaan vapaaehtoistyön ansioista ja jonka hakijat ovat monesti paikallisia kansalaisjärjestöjä, maksettava vero nousee niin korkeaksi, että se voi muodostua todelliseksi esteeksi arvonimen hakemiselle. Alempien arvonimien (ryhmät 7–16) verokertymää olisi liiton mukaan perusteltua kompensoida enemmän arvoasteikon yläpäästä (ryhmät 1–6).

Hyvinvointialueiden lisäämistä luetteloon julkisyhteisöistä kannatettiin laajasti. HUS-yhtymä kiinnitti huomiota siihen, että palvelussuhteet kunnan ja hyvinvointialueen liikelaitokseen eivät

esityksen mukaan rinnastu kunnan ja hyvinvointialueen muihin palvelussuhteisiin, vaan liikelaitosten palveluksessa olevat rinnastuvat esityksen mukaan yksityisten yritysten palveluksessa oleviin. HUS-yhtymän mukaan tämä ei vastaa nykyistä oikeustilaa. Useissa lausunnoissa esitettiin myös luetteloa koskevia muita näkemyksiä. Valtiovarainministeriö kiinnitti huomiota arvonimiverolain väljään soveltamiskäytäntöön alennetun verokannan osalta. Jos kyseistä verokantaa on tarkoitus soveltaa myös muiden kuin valtion, hyvinvointialueen, kunnan ja kirkon palveluksessa oleviin, tulisi tästä valtiovarainministeriön mukaan säätää lailla. Vapaa-ajattelijain liitto ry katsoi, että kirkossa työskenteleville myönnettäviin arvonimiin tulisi soveltaa täyttä eikä alennettua verokantaa. Liitto vetosi siihen, että kirkon ja valtion erottaminen on yleiseurooppalainen arvo. Suomen Kotiseutuliitto ry katsoi, että veron suuruuden tulisi olla kaikille sama riippumatta työnantajasta. Liiton mukaan tällainen historiallisista syistä johtuva jaottelu tuottaa eriarvoisuutta.

Puolustusministeriö, sisäministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö, maa- ja metsätalousministeriö, Helsingin yliopiston kansleri, Verohallinto, Valtiokonttori, Valvira, Terveystieteiden tutkimuskeskus (THL), Keskuskauppakamari ry, Elinkeinoelämän keskusliitto ry ja Suomen Yrittäjät ry ilmoittivat, ettei niillä ole lausuttavaa asiasta. Kirkkohallitus totesi, ettei sillä ole huomautettavaa esitysluonnoksesta.

Lausuntopalauteen arvioimisen lähtökohtana on ollut, että esityksessä on kyse suppeasta päivityksestä, jonka valtioneuvoston kanslia tekee valtiovarainministeriön hallinnonalaan kuuluvaan säädökseen. Lausuntopalauteen johdosta julkisyhteisöjä koskevaa luetteloa on kuitenkin täydennetty myös muutoin kuin mainitsemalla hyvinvointialueet. Esityksen arvioituja vaikutuksia valtion verotuloihin on niin ikään täydennetty ja mainintaa valtiosta arvonimiveron maksajana on täsmennetty. Perusteluihin on tehty myös muita selventäviä lisäyksiä. Arvonimiveron kytkemistä indeksiin ja veron määrän tarkistamista vuosittain ei ole pidetty tarkoituksenmukaisena. Arvonimiveron määrän tarkistamisen vaikutuksia arvonimihakemusten määrään ja arvonimiveron kertymään kuitenkin seurataan.

6 Säännöskohtaiset perustelut

6.1 Veron määrän tarkistaminen

2 §:n 1 momentti. Arvonimiveroasteikkoon tehtäisiin tarkistuksia vuosien 2002–2025 kustannuskehityksen huomioon ottamiseksi. Arvonimiveron määriä ei ole tarkistettu arvonimiverolain voimaantulon 1.1.2002 jälkeen. Veron määrä on jäänyt jälkeen yleisestä kustannuskehityksestä. Leimaverolainsäädännön voimassa ollessa veron tarkistuksia tehtiin aina tarpeen vaatiessa. Myös kunnia- ja ansiomerkkejä koskevia lunastusmaksuja on tarkistettu säännönmukaisesti.

Arvonimiveron tarkistamista ei ole sidottu mihinkään indeksiin. Indeksien hyödyntämiselle korotuksen suuruuden määrittämisessä ei ole periaatteellista lainsäädäntötekniistä estettä. Esimerkiksi kuluttajahintaindeksi on noussut vuoden 2002 alusta vuoden 2025 maaliskuuhun 52 prosenttia. Ansiotasoindeksi on samassa ajassa noussut 88 prosenttia siten, että budjettitalouden henkilöstöön kuuluvien osalta ansiotasoindeksi on noussut 97 prosenttia. Samalla on kuitenkin tärkeää, että veron kertakorotus on arvonimien esittäjien kannalta kohtuullinen ja ettei se vaikuta haitallisesti arvonimihakemusten määrään. Kokonaisharkinnan pohjalta veron määrän tarkistuksen suuruudeksi ehdotetaan noin 35 prosenttia. Kolmessa alimmassa veroryhmässä eli ryhmissä 14–16 korotus olisi tätä suurempi viranomaiskustannusten huomioon ottamiseksi. Korotus ei näissä ryhmissä olisi kuitenkaan euromääräisesti suuri. Samalla tehtäisiin pyörityksiä kiinnittäen myös huomiota ryhmien väliseen suhteeseen.

Kolmeentoista korkeimpaan veroryhmään eli ryhmiin 1–13 kuuluu 107 arvonimeä. Korotus olisi rahamäärällisesti suurin ryhmässä 1, jossa täysimääräinen vero on ennen korotusta 48 400 euroa ja alennettu vero on 12 100 euroa. Korotus olisi täysimääräisen veron osalta 16 600 euron suuruinen, jolloin tarkistettu vero olisi 65 000 euroa. Alennetun veron osalta korotus olisi 3 900 euron suuruinen, jolloin tarkistettu vero olisi 16 000 euroa. Vuosina 2020–2024 ryhmiin 1–13 kuuluvien arvonimien osuus myönnettyistä arvonimistä on ollut keskimäärin 88 prosenttia.

Kolmessa alimmassa veroryhmässä eli ryhmissä 14–16 veron määrän tarkistus olisi prosentuaalisesti suurempi. Näihin ryhmiin kuuluu seitsemän arvonimeä. Ryhmän 14 osalta ensimmäisen sarakkeen mukainen vero on 640 euroa ja toisen sarakkeen mukainen vero on 160 euroa. Tarkistuksen jälkeen verot olisivat määritlään 800 euroa ja 300 euroa. Ryhmässä 15 arvonimiveron määrä on veroasteikon ensimmäisessä sarakkeessa 330 euroa ja toisessa sarakkeessa 80 euroa. Tarkistuksen jälkeen verot olisivat määritlään 500 euroa ja 250 euroa. Ryhmässä 16 vero on ensimmäisessä sarakkeessa 70 euroa ja toisessa sarakkeessa 50 euroa. Tarkistuksen jälkeen verot olisivat määritlään 300 euroa ja 200 euroa. Vuosina 2020–2024 näiden kolmen ryhmän arvonimien osuus myönnettyistä arvonimistä on ollut keskimäärin 12 prosenttia.

6.2 Julkisyhteisöjä koskevan luettelon täydentäminen

2 §:n 2 momentti. Arvonimiveroasteikon luetteloa julkisyhteisöistä, joiden palveluksessa oleville henkilöille myönnettyistä arvonimistä peritään alempaa veroa, täydennettäisiin. Luettelossa mainitaan nykyisin vain valtio, kunta ja kirkko. Alemman verokannan taustaa ja historiallisia perusteita on selostettu edellä esityksen jaksossa 2.5. Samalla luettelo siirrettäisiin arvonimiverolain 2 §:n 2 momenttiin, jossa nykyisin säädetään alemman verokannan soveltamisesta valtion, kunnan tai kirkon palveluksesta eläkkeelle siirtyneiden henkilöiden saamiin arvonimiin.

Luetteloon lisättäisiin hyvinvointialue ja hyvinvointiyhtymä. Suomeen muodostettiin 1.1.2023 21 hyvinvointialuetta, joille siirrettiin kuntien vastuulla olleet sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen tehtävät. Uudellamaalla sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen järjestämisvastuu poikkeaa muun maan ratkaisusta siten, että Helsingin kaupungille jäi kuitenkin edelleen niiden järjestämisvastuu. Lisäksi palvelujen järjestämisestä vastaa Uudellamaalla neljä hyvinvointialuetta ja terveydenhuollossa lisäksi HUS-yhtymä. Hyvinvointialueet ovat kunnista ja valtiosta erillisiä julkisoikeudellisia yhteisöjä, jotka muodostavat niistä erillisen järjestelmätason. Hyvinvointialueuudistuksesta säädetään muun muassa hyvinvointialueesta annetussa laissa (611/2021), sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetussa laissa (612/2021) ja sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisestä Uudellamaalla annetussa laissa (615/2021).

Alemman verokannan mukaisen veron periminen arvonimistä, joiden saaja on päätoimisessa palvelussuhteessa hyvinvointialueeseen tai hyvinvointiyhtymään, muodostaa jatkumon kuntien ja kuntayhtymien päätoimisessa palveluksessa olevien henkilöiden saamien arvonimien verokohteluun nähden. Esimerkiksi arvonimestä, joka myönnetään kunnallisen terveyskeskuksen tai sairaalan päätoimisessa palveluksessa olevalle henkilölle, suoritetaan nykyisen soveltamiskäytännön mukaan alempaa veroa. Hyvinvointialueuudistus on otettu huomioon myös arvonimiasetuksessa. Sen liitteeseen lisättiin vuoden 2024 muutosasetuksella arvonimet hyvinvointineuvos, lääkehuoltoneuvos ja pelastusneuvos, jotka kuuluvat ryhmään 7, sekä arvonimi hyvinvointipalveluneuvos, joka kuuluu ryhmään 9.

Luetteloa täydennettäisiin myös maininnalla Euroopan unionista ja sellaisesta kansainvälisestä järjestöstä tai kansainvälisestä toimielimestä, jonka toimintaan Suomi jäsenvaltiona osallistuu.

Lisäystä voidaan perustella kansainvälistymiskehityksellä ja Suomen jäsenyydellä Euroopan unionissa sekä alempaa verokantaa koskevalla väljällä soveltamiskäytännöllä. Veroasteikon soveltamisesta tilanteessa, jossa arvonimen saaja toimisi päätoimisessa virka- tai työsuhteessa taikka muussa siihen verrattavassa palvelussuhteessa tällaiseen yhteisöön, ei ole kuitenkaan vielä soveltamiskäytäntöä. Kysymyksen voidaan odottaa nousevan tulevaisuudessa esiin etenkin ottaen huomioon, että arvonimiasetuksen liitteen ryhmään 2 lisättiin vuoden 2024 asetusmuutoksella eurooppaneuvoksen arvonimi ja ryhmään 3 kansainvälisen yhteistyön neuvoksen arvonimi. Vertailun vuoksi myönnettäessä ritarikuntien kunniamerkki suomalaiselle henkilölle, joka on palvelussuhteessa kansainväliseen järjestöön tai kansainvälisen toimielimeen, jonka toimintaan Suomi jäsenvaltiona osallistuu, on valtio maksanut kunniamerkin.

Luetteloon tehtäisiin samalla täsmennyksiä alempaa verokantaa koskevan vakiintuneen soveltamiskäytännön tuomiseksi lain tasolle. Alemman verokannan on katsottu kattavan varsin laajasti erilaisia julkisyhteisöjä. Ajatuksena on ollut, että julkisyhteisöjä pyritäisiin kohtelemaan arvonimestä suoritettavan veron osalta mahdollisimman yhdenmukaisesti. Tämä käytäntö on ollut toimiva. Luettelo ei olisi tyhjentävä. Tämä ilmenee sanasta ”erityisesti”.

Luettelo olisi pitkälti kytketty käsitteeseen ”julkisyhteisö”. Käsite on määritelty eri tavoin eri laeissa asiayhteydestä riippuen. Viittaamista johonkin toiseen verolakiin sisältyvään luetteloon julkisyhteisöistä ei ole arvioitu toimivaksi ratkaisuksi. Esimerkiksi tuloverolain (1535/1992) 3 luvussa säädetään kokonaan tai osittain verovapaista yhteisöistä. On myös syytä todeta, että eri verolajien soveltamiskäytännöt poikkeavat toisistaan ja kunkin verolajin kannalta johtoa on haettava kyseisen verolajin soveltamiskäytännöstä.

Vakiintuneen soveltamiskäytännön mukaan alempaa verokantaa sovelletaan valtion ja sen virastojen ja laitosten päätoimisessa palveluksessa olevien henkilöiden saamiin arvonimiin. Kuntaan on soveltamiskäytännössä rinnastettu kuntayhtymä. Alempi verokanta tulee sovellettavaksi niin ikään Ahvenanmaan maakunnan keskushallinnon ja kunnallishallinnon palveluksessa olevien henkilöiden saamiin arvonimiin. Soveltamiskäytännön mukaan veroa on peritty veroasteikon toisen sarakkeen mukaisesti myös tilanteissa, joissa arvonimen saaja on päätoimisessa palvelussuhteessa itsenäiseen julkisoikeudelliseen laitokseen, säätiöön tai rahastoon. Valtion julkisoikeudellisia säätiöitä, laitoksia ja muita julkisoikeudellisia rahastoja ovat Kansallisgalleria, julkisoikeudelliset säätiöyliopistot, Kansaneläkelaitos, Suomen Pankki, Työterveyslaitos, Suomen Riistakeskus, Suomen Metsäkeskus, Eläketurvakeskus, Suomen itsenäisyyden juhlarahasto Sitra ja Työttömyysvakuutusrahasto. Kunnalliseen toimintaan liittyviä julkisoikeudellisia laitoksia ovat esimerkiksi kunnallisesta eläketurvasta huolehtiva Keva sekä Kuntien takauskeskus. Luetteloon lisättäisiin selkeyden vuoksi myös maininta julkisyhteisöjen palveluksessa olevia varten perusteluista eläkelaitoksista, eläkesäätiöistä tai eläkekassoista. Luettelossa ei sen sijaan mainittaisi erikseen valtion, hyvinvointialueiden, hyvinvointiyhtymien, kuntien ja kuntayhtymien liikelaitoksia. Tämä jättäisi tilaa tapauskohtaiselle harkinnalle, jossa voitaisiin ottaa huomioon liikelaitoksen tehtävät ja toimivalta. Luettelossa ei mainittaisi myöskään viranomaisen päätöksen perusteella tiettyä tehtävää itsenäisesti hoitamaan asetettuja pysyväisluonteisia lautakuntia, neuvottelukuntia, komiteoita ja vastaavia toimielimiä. Tilanteita, joissa arvonimiä olisi haettu tällaisen toimielimen päätoimisessa palveluksessa olevalle henkilölle, ei käytännössä ole ollut. Tältäkin osin voitaisiin jatkossa käyttää harkintaa.

Osana vakiintunutta soveltamiskäytäntöä luetteloon kirjattaisiin yliopistolaissa (558/2009) tarkoitettu yliopisto. Soveltamiskäytäntö perustuu siihen, että yliopistot ovat olleet vuoteen 2010 saakka osa valtiota. Nykyisin valtaosa yliopistoista on itsenäisiä julkisoikeudellisia laitoksia. Yliopistoista kaksi on oikeushenkilömuodoltaan säätiölain mukaisia säätiöitä.

Oikeuskirjallisuudessa säätiöyliopistoja on niiden lakisääteisten tehtävien vuoksi luonnehdittu julkisoikeudellisiksi säätiöiksi (Mäenpää, Olli: Yliopistolaki 2009). Arvonimiä haetaan varsin paljon henkilöille, jotka ovat palvelussuhteessa yliopistoon. Yliopiston rinnalle luetteloon lisättäisiin ammattikorkeakoululaissa (932/2014) tarkoitettu ammattikorkeakoulu. Ammattikorkeakoulut ovat oikeushenkilömuodoltaan osakeyhtiöitä, mutta niillä on yliopistoja vastaavat lakisääteiset hallintotehtävät. Alempaa verokantaa on sovellettu muun muassa tilanteessa, jossa arvonimen saaja on päätoimisessa palvelussuhteessa kuntien omistamaan ammattikorkeakouluun. Sisällyttämällä ammattikorkeakoulut luetteloon voidaan varmistaa, ettei veron määrä riipu ammattikorkeakoulun omistuspohjasta. Yliopistojen ryhmitteleminen luettelossa yhteen ammattikorkeakoulujen kanssa on säädösteknisesti luonteva ratkaisu.

Vakiintuneen soveltamiskäytännön mukaan kirkolla tarkoitetaan arvonimiverolain 2 §:n 1 momentin veroasteikossa Suomen evankelis-luterilaista kirkkoa ja Suomen ortodoksista kirkkoa, jotka ovat julkisyhteisöjä. Kirkkoa koskeva maininta korvattaisiin näitä uskonnollisia yhdyskuntia koskevalla maininnalla. Alempaa verokantaa sovellettaisiin edelleen Suomen evankelis-luterilaisen kirkon ja Suomen ortodoksisen kirkon päätoimisessa palveluksessa olevien henkilöiden saamiin arvonimiin. Huomionarvoista kuitenkin on, että kirkon päätoimisessa palveluksessa oleville henkilöille haetaan varsin harvoin arvonimiasetuksessa tarkoitettuja arvonimiä. Suomen evankelis-luterilaisella kirkolla ja Suomen ortodoksisella kirkolla on omat arvonimijärjestelmänsä, joista säädetään kirkkolaissa (652/2023), ortodoksisesta kirkosta annetussa laissa (985/2006) sekä kyseisten uskonnollisten yhdyskuntien kirkkojärjestyksissä. Vuoden 2024 muutosasetuksella arvonimiasetuksen liitteestä poistettiin arvonimet kenttäpiispa ja rovasti muun muassa siksi, että niiden arvioitiin synnyttävän sekaannusta suhteessa vastaaviin kirkollisiin arvonimiin ja virkanimikkeisiin.

Veroasteikon toisen sarakkeen mukaista alempaa verokantaa sovelletaan arvonimiverolain nykyisen 2 §:n 2 momentin nojalla myös tilanteessa, jossa arvonimen saaja on siirtynyt eläkkeelle sellaisesta yhteisöstä, jonka palveluksessa olevien henkilöiden saamiin arvonimiin sovelletaan alempaa verokantaa. Palvelussuhteella tarkoitetaan päätoimista palvelussuhdetta. Tämä kirjattaisiin selkeyden vuoksi lain tasolle. Arvioitavana on tällöin arvonimen saajan viimeinen palvelussuhde. Tilanteissa on käytetty kokonaisharkintaa. Alempaa verokantaa ei sen sijaan ole sovellettu sillä perustella, että arvonimen saaja toimii tai on toiminut valtiollisessa, kunnallisessa tai kirkollisessa luottamustehtävässä.

Arvonimiverolain 2 §:n 1 momentin veroasteikon mukainen täysimääräinen vero peritään puolestaan silloin, kun arvonimen saajan päätoimi on esimerkiksi yksityisoikeudellisessa yhdistyksessä tai yrityksessä.

Valtioneuvoston kanslia kuulee tarvittaessa valtiovarainministeriön ja Verohallinnon asiantuntijoita arvioidessaan, kumpaa veroasteikon sarakkeista tietyn arvonimen saajan osalta sovellettaisiin.

6.3 Lakitekhninen korjaus

Arvonimiverolain 2 §:n 1 momentin mukaan ”Avoimesta kirjeestä, jolla myönnetään arvonimistä annetun tasavallan presidentin asetuksen 2 §:n liitteessä 1 mainittu arvonimi, suoritetaan veroa seuraavasti.” Viittaus arvonimiasetuksen 2 §:n liitteeseen 1 poistettaisiin vanhentuneena ja korvattaisiin viittauksella arvonimiasetuksen liitteeseen. Asetuksen 2 § kumottiin tasavallan presidentin asetuksella arvonimistä annetun tasavallan presidentin asetuksen muuttamisesta (478/2020) ja säännöksen asiallinen sisältö siirrettiin asetuksen soveltamisalaa koskevaan 1 §:ään. Asetuksen 1 §:n mukaan, sellaisena kuin se on asetuksessa 478/2020, asetusta sovelletaan liitteessä lueteltujen arvonimien myöntämisessä noudatettavaan

menettelyyn. Arvonimiasetuksen liitteen 1 nimestä poistettiin järjestysnumero 1 tasavallan presidentin asetuksella arvonimistä annetun tasavallan presidentin asetuksen liitteen 1 muuttamisesta (560/2024). Arvonimiasetuksessa on vain yksi liite.

7 Voimaantulo

Ehdotetaan, että laki tulee voimaan vuoden 2026 alusta. Ennen lain voimaantuloa saapuneisiin arvonimihakemuksiin sovellettaisiin lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Ponsi

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

arvonimistä suorittavasta verosta annetun lain 2 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan arvonimistä suorittavasta verosta annetun lain (1388/2001) 2 § seuraavasti:

2 §

Veron määrä

Avoimesta kirjeestä, jolla myönnetään arvonimistä annetun tasavallan presidentin asetuksen liitteessä mainittu arvonimi, suoritetaan veroa seuraavasti:

	I veroluokka	II veroluokka
	Vero euroa	Vero euroa
Ryhmään 1 kuuluvat arvonimet	65 000	16 000
Ryhmään 2 kuuluvat arvonimet	45 000	11 000
Ryhmään 3 kuuluvat arvonimet	33 000	8 000
Ryhmään 4 kuuluvat arvonimet	26 000	7 000
Ryhmään 5 kuuluvat arvonimet	22 000	6 000
Ryhmään 6 kuuluvat arvonimet	16 000	4 000
Ryhmään 7 kuuluvat arvonimet	12 000	3 000
Ryhmään 8 kuuluvat arvonimet	8 000	2 000
Ryhmään 9 kuuluvat arvonimet	6 000	1 500
Ryhmään 10 kuuluvat arvonimet	4 500	1 100
Ryhmään 11 kuuluvat arvonimet	3 600	900
Ryhmään 12 kuuluvat arvonimet	1 500	500
Ryhmään 13 kuuluvat arvonimet	1 000	350
Ryhmään 14 kuuluvat arvonimet	800	300
Ryhmään 15 kuuluvat arvonimet	500	250
Ryhmään 16 kuuluvat arvonimet	300	200

Veroa suoritetaan II veroluokan mukaisesti, jos arvonimen saaja on päätoimisessa virka- tai työsuhteessa tai muussa siihen verrattavassa palvelussuhteessa julkisyhteisöön tai jos hän on siirtynyt eläkkeelle julkisyhteisön päätoimisesta palveluksesta. *Julkisyhteisöllä* tarkoitetaan tässä laissa erityisesti valtiota ja sen virastoja ja laitoksia, hyvinvointialuetta, hyvinvointiyhtymää, Ahvenanmaan maakuntaa, kuntaa, kuntayhtymää, Suomen evankelis-luterilaista kirkkoa, Suomen ortodoksista kirkkoa, itsenäistä julkisoikeudellista laitosta, säätiötä tai rahastoa sekä sellaista eläkelaitosta, eläkesäätiötä tai eläkekassaa, joka on perustettu edellä mainittujen yhteisöjen palveluksessa olevia varten. Veroa suoritetaan II veroluokan mukaisesti

myös, jos arvonimen saaja on päätoimisessa virka- tai työsuhteessa tai muussa siihen verrattavassa palvelussuhteessa yliopistolaissa (558/2009) tarkoitettuun yliopistoon, ammattikorkeakoululaissa (932/2014) tarkoitettuun ammattikorkeakouluun, Euroopan unioniin taikka sellaiseen kansainväliseen järjestöön tai kansainväliseen toimielimeen, jonka toimintaan Suomi jäsenvaltiona osallistuu, tai jos hän on siirtynyt eläkkeelle tällaisen yhteisön päätoimisesta palveluksesta. Muissa tilanteissa veroa suoritetaan I veroluokan mukaisesti.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Ennen tämän lain voimaantuloa saapuneisiin arvonimihakemuksiin sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Helsingissä 9.10.2025

Pääministeri

Petteri Orpo

Lainsäädäntöneuvos Heidi Kaila

Laki

arvonimistä suorittavasta verosta annetun lain 2 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan arvonimistä suorittavasta verosta annetun lain (1388/2001) 2 § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

2 §

2 §

Veron määrä

Veron määrä

Avoimesta kirjeestä, jolla myönnetään arvonimistä annetun tasavallan presidentin asetuksen 2 §:n liitteessä I mainittu arvonimi, suoritetaan veroa seuraavasti:

Avoimesta kirjeestä, jolla myönnetään arvonimistä annetun tasavallan presidentin asetuksen liitteessä mainittu arvonimi, suoritetaan veroa seuraavasti:

Voimassa oleva laki (taulukko)

	Jos arvonimen saaja ei ole päätoimisessa virka- tai työsuhteessa taikka muussa siihen verrattavassa palvelussuhteessa valtioon, kuntaan tai kirkkoon	Jos arvonimen saaja on päätoimisessa virka- tai työsuhteessa taikka muussa siihen verrattavassa palvelussuhteessa valtioon, kuntaan tai kirkkoon
	Vero euroa	Vero euroa
Ryhmään 1 kuuluvat arvonimet	48 400	12 100
Ryhmään 2 kuuluvat arvonimet	33 300	8 300
Ryhmään 3 kuuluvat arvonimet	24 200	6 000
Ryhmään 4 kuuluvat arvonimet	19 300	4 800
Ryhmään 5 kuuluvat arvonimet	16 400	4 100
Ryhmään 6 kuuluvat arvonimet	12 000	3 000

Ryhmään 7 kuuluvat arvonimet	8 700	2 200
Ryhmään 8 kuuluvat arvonimet	6 200	1 550
Ryhmään 9 kuuluvat arvonimet	4 250	1 100
Ryhmään 10 kuuluvat arvonimet	3 300	820
Ryhmään 11 kuuluvat arvonimet	2 700	680
Ryhmään 12 kuuluvat arvonimet	1 100	270
Ryhmään 13 kuuluvat arvonimet	770	200
Ryhmään 14 kuuluvat arvonimet	640	160
Ryhmään 15 kuuluvat arvonimet	330	80
Ryhmään 16 kuuluvat arvonimet	70	50

Ehdotus (taulukko)

	<i>I veroluokka</i>	<i>II veroluokka</i>
	Vero euroa	Vero euroa
Ryhmään 1 kuuluvat arvonimet	65 000	16 000
Ryhmään 2 kuuluvat arvonimet	45 000	11 000
Ryhmään 3 kuuluvat arvonimet	33 000	8 000
Ryhmään 4 kuuluvat arvonimet	26 000	7 000
Ryhmään 5 kuuluvat arvonimet	22 000	6 000
Ryhmään 6 kuuluvat arvonimet	16 000	4 000
Ryhmään 7 kuuluvat arvonimet	12 000	3 000
Ryhmään 8 kuuluvat arvonimet	8 000	2 000
Ryhmään 9 kuuluvat arvonimet	6 000	1 500
Ryhmään 10 kuuluvat arvonimet	4 500	1 100
Ryhmään 11 kuuluvat arvonimet	3 600	900

Ryhmään 12 kuuluvat arvonimet	1 500	500
Ryhmään 13 kuuluvat arvonimet	1 000	350
Ryhmään 14 kuuluvat arvonimet	800	300
Ryhmään 15 kuuluvat arvonimet	500	250
Ryhmään 16 kuuluvat arvonimet	300	200

Avoimesta kirjeestä, jolla myönnetään arvonimi valtion, kunnan tai kirkon palveluksesta eläkkeelle siirtyneelle henkilölle, suoritetaan samansuuruinen vero kuin avoimesta kirjeestä, jolla myönnetään arvonimi virka- tai työsuhteessa taikka muussa siihen verrattavassa palvelussuhteessa valtioon, kuntaan tai kirkkoon olevalle.

*Veroa suoritetaan II veroluokan mukaisesti, jos arvonimen saaja on päätoimisessa virka- tai työsuhteessa tai muussa siihen verrattavassa palvelussuhteessa julkisyhteisöön tai jos hän on siirtynyt eläkkeelle julkisyhteisön päätoimisesta palveluksesta. **Julkisyhteisöllä** tarkoitetaan tässä laissa erityisesti valtiota ja sen virastoja ja laitoksia, hyvinvointialuetta, hyvinvointiyhtymää, Ahvenanmaan maakuntaa, kuntaa, kuntayhtymää, Suomen evankelis-luterilaista kirkkoa, Suomen ortodoksista kirkkoa, itsenäistä julkisoikeudellista laitosta, säätiötä tai rahastoa sekä sellaista eläkelaitosta, eläkesäätiötä tai eläkekassaa, joka on perustettu edellä mainittujen yhteisöjen palveluksessa olevia varten. Veroa suoritetaan II veroluokan mukaisesti myös, jos arvonimen saaja on päätoimisessa virka- tai työsuhteessa tai muussa siihen verrattavassa palvelussuhteessa yliopistolaissa (558/2009) tarkoitettuun yliopistoon, ammattikorkeakoululaissa (932/2014) tarkoitettuun ammattikorkeakouluun, Euroopan unioniin taikka sellaiseen kansainväliseen järjestöön tai kansainväliseen toimielimeen, jonka toimintaan Suomi jäsenvaltiona osallistuu, tai jos hän on siirtynyt eläkkeelle tällaisen yhteisön päätoimisesta palveluksesta. Muissa tilanteissa veroa suoritetaan I veroluokan mukaisesti.*

*Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .
Ennen tämän lain voimaantuloa
saapuneisiin arvonimihakemuksiin*

*sovelletaan tämän lain voimaan tullessa
voimassa olleita säännöksiä.*
